

XALQ TA'LIMI

ISSN 2181-7839

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK JURNALI

Muassis:

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi

PUBLIC EDUCATION

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL
MINISTRY OF PUBLIC EDUCATION OF THE
REPUBLIC OF UZBEKISTAN

6
2021
(Maxsus son)

Jurnal 1918-yil dekabr oyidan chiqa boshlagan
O'zMAA tomonidan 2013-yil 4-martda qaytadan ro'yxatga olinib, 0104-raqamli guvoynoma berilgan.

TOSHKENT

	TAHRIRIYAT	
	4	Ta'lim-tarbiya, ilm-fan – millatni buyuk qiladi
	TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI	
	6	Oliy ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonlarni tashkil etish va boshqarish jarayonlarini takomillashtirish strategiyalari
S. Turg'unov, D. Akmalova		
	13	Ta'lim islohotlari yangi bosqichda
M. Saidova		
	16	Yangi O'zbekiston – ma'naviy yangilanish: mavjud muammolar va istiqboldagi yechimlar
Z. Isaqova		
	21	Oila munosabatlarda gender tengligiga erishishning muhim jihatlari
G. Narzullayeva		
	25	Mustaqillikning o'ttiz yilligi – yosh tadbirkor kadrlarni tayyorlash sohasidagi islohotlarning tarix sahifasida aks etishi
S. Mirzaxolov		
	TA'LIM VA TARBIYA METODIKASI	
	30	Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rganish va o'rgatishning maqsad va natijalari
G'. Tajibayev		
	35	Matematik tafakkur: u qachon va qanday shakllanadi?
H. Najmiddinova		
	40	"Tovarlar kimyosi" fanini o'qitishning zarurati va dolzarbligi
R. Dehqonov, Sh. Abdullayev, S. Mamatqulova		
	44	Uzviylik va uning fizika fanini o'qitishdagi o'rni
I. Zaxidov		
	48	Amorf yarim o'tkazgichning zonalararo yutilish spektrini kubo – grinvud formulasida hisoblash
R. Ikramov, R. Jalalov, X. Muminov, A. Ergashev		
	54	O'zbek tili geografik terminlarida polifunksionallik
I. Islomov		
	59	Boshlang'ich sinflarda geometrik materiallarni o'rgatish metodikasini takomillashtirish
G. So'fiboyeva		
	64	Forscha fe'llar leksikasi ("kodeks kumanikus" qo'lyozmasi misolida)
D. Kuliyeva		
	ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI	
	73	Yangi O'zbekistonda integratsiyalashgan texnologiya asosida insonparvarlik tarbiyasini berish
M. Sobirova		
	79	Kichik biznes – yoshlarni hayotga tayyorlashning muhim yo'nalishi
U. Fayzullayev		
	TA'LIM SIFATI: MAZMUN VA MOHIYAT	
	81	Akademik litsey va ixtisoslashgan maktablarda fizika fanini o'qitish sifatini oshirish usullari
U. Babaxodjayev, O. Ismanova		
	87	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishning diagnostik usullar
M. Raximova		
	JISMONIY TARBIYA VA SPORT	
	93	Jismoniy madaniyat va sportning inson kamolotiga erishishdagi ahamiyati
B. Madaminov		

G'ayratjon TAJIBAYEV,

Namangan davlat universiteti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori,
"Ingliz tili o'qitish metodikasi" kafedrasini mudiri, dotsent

BOSHLANG'ICH SINFLARDA CHET TILINI O'RGANISH VA O'RGATISHNING MAQSAD VA NATIJALARI

Annotatsiya

Maqolada O'zbekistonda mustaqillik yillaridagi til ta'limi siyosati qisqacha sharhlangan, boshlang'ich sinflarda chet til o'qitishning maqsadlari va erishilgan natijalar tillar ta'limshunosligi bo'yicha tadqiqotga tortilgan. Muallif chet til o'qitishda sifat va samaradorlikni ta'minlanishiga xizmat qiluvchi tavsiyalar ishlab chiqqan.

Kalit so'zlar. Til ta'limi, tillar ta'limshunosligi, chet til ta'limi, ta'lim maqsadi, ehtiyojlar tahlili.

В статье анализируется ведущая политика языкового образования в Узбекистане, иллюстрируются лингвистические и дидактические исследования целей и результатов преподавания и изучения иностранных языков в начальных классах. А также автор обсуждает свои предложения по обеспечению качества и эффективности обучения иностранным языкам.

Ключевые слова. Языковое образование, лингвистическая дидактика, иноязычное образование, цель обучения, анализ потребностей.

The article analyses the language education policy in Uzbekistan, illustrates linguistic and didactic investigations on aims and results of teaching and learning foreign languages in the primary classrooms. The author offers proposals for providing quality and effectiveness in teaching foreign languages.

Key words. Language education, linguistic didactics, foreign language education, aim of the education, needs analyses.

Ma'lumki har qaysi davlat, har qaysi millat nafaqat yerosti va yerusti tabiiy boyliklari bilan, harbiy qudrati va ishlab chiqarish salohiyati bilan, balki, birinchi navbatda, o'zining yuksak madaniyati va ma'naviyati bilan kuchlidir. Shu boisdan respublikamizda sog'lom, barkamol naslni tarbiyalab yetishtirish maqsadida ta'lim tizimini tubdan yangilash va isloh etish borasida miqyosi va ko'lami-ga ko'ra ulkan ishlar amalga oshirilmoqda.

Ta'kidlash joizki, mustaqillik yillarida mamlakatimizda barcha fuqarolarning madaniy va diniy o'ziga xosligini ta'minlashga, turli-tuman madaniyatlar hamda tillarni saqlash va rivojlantirishga qaratilgan muhim qonun hujjatlari qabul qilindi. Konstitutsiyamizning 4-moddasida O'zbekiston Respublikasi o'z hududida istiqomat qiluvchi barcha millat va elatlarning tillari, urf-odatlar va an'analari hurmat qilinishini ta'minlashi, ularning rivojlanishi uchun sharoit yaratishi qayd etilgan, 8-moddasida esa O'zbekiston xalqini, millatidan qat'iy nazar, O'zbekiston Respublikasining fuqarolari tashkil etadi, deb mustahkamlab qo'yilgan.

O'zbekiston 1995-yil 16-noyabr kuni YUNESKO xalqaro tashkiloti tomonidan qabul qilingan "Bag'rikenglik tamoyillari Butunjahon deklaratsiyasi" loyihasini ishlab chiqishda faol ishtirok etgan mamlakatlardan biri hisoblanadi. "Bag'rikenglik tamoyillari

Butunjahon deklaratsiyasi” millatlararo va dinlararo hamjihatlikni mustahkamlashga qaratilgan fundamental xalqaro-huquqiy hujjat bo'lib, bugungi kunda uning normalari respublikamiz qonunlariga to'liq implementatsiya qilingan va hayotimizga samarali tatbiq etilmoqda. O'zbekistonda maktab ta'limi 7 ta tilda olib borilmoqda.

Ta'limni o'quvchilarning ona tillarida olib borilishi O'zbekistondan ko'p millatli davlatda demokratik jamiyat barpo etilishi uchun dini, madaniyati, tili turlicha bo'lgan xalqlar o'rtasida o'zaro hamjihatlik, millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglikni mustahkamlashda muhim omil bo'lmoqda. Buning natijasida yosh avlod ongiga barcha tillar teng, tillarni va madaniyatlarni o'rganish esa yuksak insoniy qadriyat ekanligi singdirib borilmoqda. Shu tariqa O'zbekistonning ko'pmadaniyatli va ko'ptilli “landshafti” shaxsning til kompetentligini rivojlantirishga samarali asos bo'lmoqda. Chet til ta'limi yoki “Lingvomadaniy ta'lim” yosh avlodning yangi va foydali axborot (informatsiya) olish, yetkazish hamda interaksiviyaga kirishish imkoniyatlari va sarhadlarini yanada kengaytiradi.

Keyingi yillarda mamlakatimizning jahon hamjamiyatiga yanada chuqur integratsiyalashuvi til ta'limining davlat tomonidan isloh etilishiga sabab bo'ldi. Bugungi kunda, umumiy e'tirofga ko'ra, XXI asr globallashuv va chegaralarning barham topish davri, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va Internet asri, jahon maydonida va dunyo bozorida tobora kuchayib borayotgan raqobat asriga aylanib borayotganini isbotlab berishga hojat yo'q, albatta. Yosh avlodga chet tillarni o'qitish, shu tillarda erkin so'zlasha oladigan mutaxassislar tayyorlash tizimini takomillashtirish, ularning jahon sivilizatsiyasi yutuqlari va axborot resurslaridan keng ko'lamda foydalanishlari, xalqaro hamkorlik va muloqotni rivojlantirishlari uchun imkoniyatlar yaratish maqsadida 2012-yil 10-dekabrda “Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-1875-son qarori qabul qilindi. Ushbu qaror uyg'un kamol topgan, zamonaviy fikrlovchi yosh avlodni shakllantirishga yo'naltirilgan chet tillarni o'qitishning kompleks tizimini yanada rivojlantiruvchi, sohaning yo'nalishi va istiqbolini belgilovchi, ta'minlovchi mustahkam asos bo'lib, tub islohotlarni boshlab berdi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 11-avgustdagi 610 son “Ta'lim muassasalarida chet tillarni o'qitish sifatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori hamda “O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117 sonli qarorida “... bog'cha – maktab – oliy ta'lim tashkiloti – korxonalar” tamoyilidagi uzluksiz ta'lim zanjirini joriy etish maqsadida aholining barcha qatlamlariga mos bo'lgan tilni o'rganish bo'yicha uslubiyot va tavsiyalarni ishlab chiqish vazifasi belgilangan. Ushbu qarorga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirishni samarali tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 312-sonli qarori qabul qilindi. Qarorga ko'ra, Vazirlar Mahkamasi huzurida Xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish agentligi (Agentlik) hamda uning Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahridagi hududiy vakillari lavozimlari tashkil etildi. Qarorga ko'ra, 2021/2022 o'quv yilidan tumanlar (shaharlar)da umumiy o'rta ta'lim muassasalari negizida xorijiy tillarni o'qitishga ixtisoslashtirilgan 207 ta maktab tashkil etiladi. 1-sentabrdan xorijiy tillarni o'qitish bo'yicha eng yaxshi natijalarga erishgan maktablarni rag'batlantirish maqsadida Prezident sovrini ta'sis etiladi.

Ma'lumki, har qanday maqsad ehtiyoj tufayli paydo bo'ladi. Metodik adabiyotlarda ehtiyojni tahlil qilishda ta'lim sharoitidan kelib chiqib, obyektiv va subyektiv ehtiyojlar farqlanadi. Obyektiv ehtiyoj: a) chet til o'rganuvchilarning yoshga oid psixologik

xususiyatlari, ona tili, qiziqishlari, chet til o'rganish layoqatlari, b) chet tilda nutq faoliyat turlaridan egallanishi lozim bo'lgan bilim, malaka va ko'nikma darajalari, d) davlat va jamiyat talabidan, ya'ni ijtimoiy buyurtmadan kelib chiqib o'quvchilarning chet tilidan bilim, malaka va ko'nikmalariga qo'yiladigan dasturiy talablar asosida aniqlanadi.

Subyektiv ehtiyoj o'quvchilarning a) o'rganilayotgan chet til va madaniyatiga munosabatlari, b) chet tili o'rganish usulari va strategiyalari, d) qaysi nutq faoliyat turlari (gapirish, tinglab tushunish, o'qish va yozuv)ni egallashga qiziqishlari asosida tahlil etiladi. Obyektiv va subyektiv ehtiyojlar haqidagi tahliliy ma'lumotlar asosida ta'lim maqsadlari aniqlanadi.

Ta'lim maqsadlarini aniqlashda o'rganuvchilarning kommunikativ ehtiyojlariga ustuvor ahamiyat qaratish zarur. Maqsad – ta'limda umumiy yo'nalish bo'lib, muayyan vazifa(lar)ni hal etish rejasidir. Maqsad deganda, chet til va uning sohibi madaniyatini o'rgatish va o'rganishning ongli tarzda rejalashtirilgan natijasi ko'zda tutiladi. Ta'lim maqsadlari ijtimoiy buyurtma – topshiriq bo'lib, har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirish va tarbiyalashga qaratiladi, u ta'lim mazmuni va unga muvofiq erishiladigan natijani belgilash orqali chet til o'qitish tizimini aniqlashtiradi.

Chet tili o'qitish maqsadlari mazkur tizimining asosiy komponenti sifatida umumta'lim sharoitlari va jamiyat hamda shaxs talabidan kelib chiqib aniqlashib boradi. Maqsad o'z navbatida chet til o'qitish mazmuni, tamoyillari, shuningdek o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyat xususiyatlaridan kelib chiqadigan usul va texnologiyalarni belgilaydi.

Har qanday ta'limning sifati va samaradorligi maqsadning belgilanishidagi aniqlik darajasiga bog'liq. Chet til o'qitishda amaliy (ustuvor), umumta'limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi maqsadlar e'tirof etilgan. Mamlakatimizda ta'limning barcha bosqichlarida chet til o'qitishning asosiy maqsadi o'rganuvchilarning ko'p madaniyatli dunyoda kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishi uchun chet tilda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdan iborat.

Rivojlangan demokratik davlatlarda to'plangan tajribalar va ayni paytda shiddat bilan o'zgarib borayotgan hozirgi zamon talablaridan kelib chiqib mamlakatimizda chet til kommunikativ faoliyat ko'rsatish, shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyani egallashga mo'ljallangan integrativ yondashuv asosida o'rgatiladi. Ya'ni, boshlang'ich sinflarda chet til o'qitish:

– o'quvchilariga chet tillarning ajib dunyosiga bimalol kirishi uchun imkoniyatlarni to'liq ochib berish va xalqaro standartlar darajasida ta'lim va tarbiya berish;

– har tomonlama barkamol shaxsni shakllantirish, o'quvchining nutqiy va til malakalarini hamda diqqat, idrok, xotira kabi psixologik jihatlarini rivojlantirish;

– o'quvchilarda chet tillarni o'rganishga ijobiy munosabatni shakllantirish, ularda o'zlariga nisbatan ishonch, chet til o'rganishdan zavqlanish va faxrlanish tuyg'ularini qaror toptirish;

– o'quvchilarga erta yoshdan yangi til dunyosiga kommunikativ-psixologik moslashishlari uchun sharoit yaratish, chet tildan muloqot vositasi sifatida foydalanishga xalaqit beradigan psixologik to'siqlarni bartaraf etish;

– o'quvchilarni chet til o'rganish faoliyatiga nisbatan qiziqtirish va ularning chet tildan kommunikativ kompetensiyani egallashga mayillarini shakllantirish;

– o'quvchilarda nutqiy imkoniyatlari va ehtiyojlari doirasida chet tilda og'zaki (tinglab tushunish va gapirish) va yozma (o'qish va yozuv) muloqot qilishning dastlabki sodda ko'nikmalarini shakllantirish;

– o'quvchilarni lingvomadaniyatning rangdorligi bilan tanishtirish, ularda turli

madaniyatlarga nisbatan samimiy va bag'rikeng (tolerant) munosabatda bo'lish xislatini shakllantirish;

– o'quvchilarni tili o'rganilayotgan mamlakat(lar)dagi tengdoshlarining dunyosi, folklor va adabiyot namunalari bilan tanishtirish hamda umuminsoniy qadriyatlarni bolalikdan anglashga va hurmat qilishga o'rgatish;

– o'quvchilarni o'rganilayotgan til sohibi yaratgan madaniy merosdan bahramand etish;

– o'quvchilarda tili o'rganilayotgan mamlakat xalqlarining fe'l-atvor, xarakter, odob-axloq me'yorlari, taomil, rasm-rusum va urf-odatlarini haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish;

– tinglab va o'qib tushunish, fikrni og'zaki va yozma ifodalash malaka va ko'nikmalarini egallash jarayonida o'quvchining avval egallagan ijtimoiy, madaniy, lisoniy va emotsional tajribasini oshirish;

– o'quvchida aksentsiz talaffuz va istiqbolda o'z fikrini chet tilda tabiiy nutqqa yaqin ifodalash ko'nikmalarini shakllantirish uchun mustahkam zamin yaratish;

– o'quvchilarda chet til va madaniyatni samarali o'rganilishini ta'minlovchi (darslik, mashq daftari, o'qish kitobi, lug'at va boshqa ta'lim vositalari bilan ishlash) malaka va ko'nikmalarni shakllantirish hamda ta'limning keyingi bosqichlarida ikkinchi va uchinchi chet tillarni jadalroq o'zlashtirishga zamin yaratish, ya'ni o'quvchilarning til o'rganish tajribalarini shakllantirish;

– o'quvchilarga tillarni farqlashga o'rgatish va ularda ona tili hamda chet tilda uchraydigan ayrim universal lingvistik tushunchalarni shakllantirish kabi maqsadlarga yo'naltiriladi.

Yuqoridagilardan tashqari, boshlang'ich chet til ta'limi o'quvchining ta'lim jarayoni va jonli mulohazaning asosiy ishtirokchisi sifatidagi mavqei, faolligini, o'zga til va madaniyatni o'rganishga ichki turtkisi (motivatsiyasi)ni, mazkur jarayonning natijasi uchun shaxsiy mas'uliyatini oshirishga xizmat qilishi lozim.

Xorijiy til ta'limi, o'qituvchi va o'quvchining maqsaddan natija sari intiluvchi hamkorlikdagi faoliyatdir. Boshlang'ich ta'limda xorijiy tillarni o'qitishda quyidagi natijalarga erishiladi:

– o'quvchiga ikki turda bilim, ya'ni, nutqiy jarayonda ishtirok etish uchun kerakli til (fonetika, grafika va orfografiya, leksika, grammatika)ga oid algoritmik qoidalar va ijtimoiy ahamiyat kasb etadigan o'quvchi hayoti davomida foydali bo'ladigan ma'lumotlar beriladi;

– o'quvchi chet til sohibining nazari bilan dunyo manzarasiga yangicha qarashga va oqibatda, umumbashariy va milliy qadriyatlarni uyg'un his qilishga o'rgatiladi;

– o'qish va yozish, o'qish va tinglash, o'qish va gapirish, tinglash va o'qish, tinglash va yozish, tinglash va gapirish kabi mashqlar orqali nutq faoliyatining to'rt turi: tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozuv malakalari o'zaro bog'langan holda rivojlantiriladi.

2013-2014-o'quv yilida chet tillarni o'yin va og'zaki nutq tarzidagi darslarda o'rganish boshlagan 6-7 yoshli birinchi sinf o'quvchilari, ikkinchi sinfdan alifbo, o'qish va grammatikani o'zlashtirishni bosqichma-bosqich boshlashgan bo'lsa, 2016-2017-o'quv yilidan boshlab O'zbekistonda ilk marotaba barcha o'quvchilar yangi DTS asosida chet tillarni o'rganishda to'liq qamrab olindi.

Bugungi kunda Respublikadagi barcha umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida ta'lim-tarbiya olayotgan o'quvchilarga chet tillar o'rgatilmoqda. Uzlaksiz ta'limning mazkur bosqichidagi o'quvchilarning chet tillarni o'rganishlarini ta'minlash maqsadida yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash masalasiga ham jiddiy e'tibor qaratilmoqda. Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda xorijiy tillarni o'qitish bo'yicha bakalavriat yo'nalishida mutaxassislar tayyorlash yo'lga qo'yilgan.

Yuqoridagilarga asoslanib, O'zbekistonda boshlang'ich chet til ta'limida sifat va samaradorlikka erishilishida:

- avvalo jamiyatda chet tillarni o'rganish uchun qulay muhit yaratilganligi;
- uzluksiz ta'lim tizimining chet tillarni bilish darajasining aniq mezonlarini nazarda tutuvchi, xalqaro andozalarga mos yangi ta'lim standartlari yaratilib, unga asosan yetakchi xorijiy o'quv markazlarini, chet tillar bo'yicha xalqaro ekspertlar va mutaxassislarni jalb etgan holda o'quv reja, dastur, darslik majmualar va qo'llanmalar yaratilganligi va o'quvchilarga bepul yetkazib berilganligi;
- boshlang'ich sinflarda chet tillarini o'qitish uchun alohida chet tili xonalari tayyorlanganligi va ularning barchasi maxsus to'plamdagi texnik vositalar va o'quv-ko'rgazmali qurollar, lug'at va adabiyotlar bilan to'liq ta'minlanganligi;
- o'quvchilarini ikki guruhga ajratib dars o'tilayotganligi;
- davlat test markazi tomonidan o'tkazilgan sinovlardan muvaffaqiyatli o'tgan chet til fani o'qituvchilarining maoshlariga ustamalar belgilanayotganligi;
- chet tilni bilish darajasi to'g'risidagi davlat namunasidagi malaka sertifikatiga ega bo'lgan o'quvchi, talaba va pedagoglarga yetakchi xorijiy ta'lim muassasalarida til o'rganish amaliyotlarini tashkil etilayotganligi;
- oliy ta'lim muassasalarida boshlang'ich ta'lim, pedagogika, psixologiya va chet til o'qitish metodikasi mutaxassislik fan sifatida o'qitiladigan maktabgacha va boshlang'ich ta'limda xorijiy tillarni o'qitish ixtisosligi bo'yicha yo'nalishlar ochilganligi;
- har bir maktab va tumanda ingliz tili o'qituvchilari orasida “Yilning eng yaxshi ingliz tili o'qituvchisi” ko'rik-tanlovi tashkil etilib, viloyat bosqichi g'oliblari Yevropadagi til o'rgatish markazlariga tajriba almashish uchun yuborilayotganligi kabi omillar sabab bo'lmoqda, degan xulosaga kelindi.

Bundan tashqari, boshlang'ich chet til ta'limida sifat va samaradorlikka erishish uchun a) kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash institutlarida (boshlang'ich ta'lim yoki filologiya va tillarni o'qitish ixtisosligiga ega bo'lgan pedagoglar uchun) qayta tayyorlov kurslari tashkil etish, b) hududlarda tashkil etilgan chet tillarga ixtisoslashtirilgan davlat maxsus maktablari huzurida o'quvchilarning chet tillar bo'yicha va chet til o'rganish bo'yicha zaruriy bilim, malaka va ko'nikmalarni rivojlantirib borayotganliklarini doimiy monitoring qilib boruvchi ishchi guruhlar faoliyatini yo'lga qo'yish, d) rasm, atrofimizdagi olam, mehnat va jismoniy tarbiya darslarini ingliz tili bilan integratsiyalashtirish kabi tavsiyalar ishlab chiqildi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T.: O'zbekiston NMIU, 2014. – 76-b.
2. Brown D.H. Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy. – NY.: Longman, 2007. – P.570.
3. Edwards A., Knight P. Effective early Ears education: Teaching YOung CHildren. – London. Open University Press. 2001, – P.168.
4. Flanagan T. Final Report on the Modern Languages in Primary Schools Initiative. – Dublin. MLPSI ConsultativeManagement Committee, 2012. – P.70.
5. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi: chet tillar oliy o'quv yurtlari (fakultetlari) talabalari uchun darslik. – T.: O'qituvchi, 2012. – 432-b.